
DOKUMENTUM

LŐRINC PÉTER TÍZ LEVELE A HADIFOGSÁGBÓL

Lőrinc Péter hagyatékában tíz, feleségéhez írott levelet találtunk, ezeket tesszük most közzé. Lőbl Árpád százados ugyanis egy Nürnberg melletti tiszti hadifogolytábor 39. számú barakkjának lakója volt, ahol a 4088-as számot viselte. E számról említést tesz *Az őrtorony tövében* című önéletrajzi sorozatának kéziratban maradt kötetében is. „Hónapokig tartott, míg megindult a postaforgalom — írja —, míg megengedték a levelezést, sőt az is eltartott jó pár hónapig, míg a Vöröskereszt csak annyiról is értesítette Margitot — hosszas tudakozódására, hogy hadifogoly vagyok, hadifogolytáborban élek. Pedig annyira Margit tulajdonképpen maga is tudott, az új minőség mindössze is abban állott, hogy most megnyugodhatott: csakugyan drótsövény mögé kerültem... Csak éppen a polgári nevemet veszítettem el. De ez nem volt nagy eset, hozzá voltunk szokva mindketten, hogy polgári nevem helyett állandóan változtatni kellett írói nevemet... Nos, nem nagy eset: most újra nevet kellett változtatnom, s lettem 4088, s ezt éppen úgy lehetett variálni, mint a Lőrinc Pétert... Mindig is azt állítottam, hogy az ember számos egyénből, sőt számos különböző egyénből áll össze, s vajon nem jelzi ezt a 4088, ugyanúgy mint a Lőrinc+láng... hiszen minden számjegy osztható kettővel, négyvel, sőt esetleg akár nyolccal is, mint ahogy a 4088 maga is felosztható 2, 4, és 8 részre, és akkor 1022, 2044 vagy éppen 511-é változik, vagy újból összeadva e számjegyeket 5, 10 vagy éppen a szent szám: 7 lesz belőle! És ez mind-mind újra csak én vagyok!”

A Lőbl család sorsáról a már említett kéziratban önéletrajza tájékoztat részletesebben. Lőbl Árpád átvészelte a háborút, és sikerült is Pancsovára jutnia, onnan azonban sok-sok társával együtt Németországba hurcolják. Felesége, Margit sem sokáig maradhat Pancsován: kiutasítják, mert állandó lakhelye Szabadka volt. Becskereken át érkezett Törökbecsére, ahol átkelt a Tiszán. Szabadkán a Dominus-ház háromszobás lakását kifosztva, lakóként benne pedig egy honvédfőhadnagyt talált. Végül, mint Lőrinc Péter írja, a „kertvárosban talált

hamarosan egy kétszobás lakást a Marija Jošinica-telepen, azaz akkor Nagy Ferenc utcában, ahol hatalmas bérházak terpeszkedtek, és állandó volt a prolik ki- és bejárása”. A közölt levelek (egy kivételével) erre a címre érkeztek (Nagy Ferenc u. 3/III.). A feleség a táborból eljuttatott pénzből többek között gyümölcs- és zöldségboltot akart nyitni, hogy megélhetését biztosítsa.

Közlésünk kapcsán szükségesnek látszik jelezni, hogy a német nyelvű levelekben a „Csillagom” megszólítás mindig magyarul van írva, az 1. számú levél egy helyének kivételével, amelyet jelölünk is. A levelekben előforduló nevek közül csak az irodalmi vonatkozásúakat magyarázzuk, így a 3. levélnek a Kertvárosi Lacira való utalását, mert kétségtelen, hogy Gál Lászlóról volt szó, a „Brücke család” pedig minden bizonnyal a Híd szerkesztőségét jelenti. A 7. levélben „Otto” Oto Bihalji Merin, akivel a táborban találkozott.

A tíz levél közül levelezőlap a 2., a 4., a 8. és a 10. számú.

BORI Imre

1.

1941. XII. 17

A XII. 1-jei lapot megkaptam, drága Csillagom! A csomagot még nem A fehérneművel a helyzet a következő: a bőrröndöm még áprilisban elvesszett; azóta elegendő fehérneműt, nemrég még szvettert is szereztem. A csomagot mégis örömmel várom, mert Tőled, a kezdetől származik. Csomagelismervényt lehetetlen beszerezni. — Kérek, látogasd meg Löventhal gyárost: én és László fia üdvözljük. — Pinto tanár úr, itt, már 8 hónapja nem kapott testvéréről, P. Salamonról, ott, semmi hírt. Az Állami Nyomdában dolgozott, és a Nyomdászotthonban is ismerték. Tudakozódj felőle, közöld velem a címét. — Milosev mérnök egyelőre nem Újvidékre, hanem Fehértemplomra utazott. Bizonyára jelentkezni fog Neked. Egyelőre meg kell elégedned az arcképpel való szóltan beszélgetésekkel, ha már sem én, sem az árnyékképem nem vagyunk elérhetőek. Állandóan Hozzád beszélek: hallasz engem, látsz engem, érzel engem, Csillagom*, Fényességem?! Veled beszélgetek, aki bennem élsz, aki már régóta — még ha nem is vagy jelen — az árnyékképem vagy; és a Fényességem ugyanakkor. — A viszontlátásra Csillagom, vágyakozva csókol a te — karácsonykor lélekben melletted lévő — testvéred, barátod és szeretőd, a te Árpádod.

Slavko, mint ahogy az Arcképfestő is, üdvözlését küldi Neked és Po povicsnak.

(A postabélyegző kelte: 7. 1. 42.)

* Németül.

2.

1942. I. 6

Itt az új év, Kicsikém, drága Csillagom, havazik, és rád gondolok: 3 lap és 2 levél (az arcképpel) megválaszolatlan, a csomag sem érkezett még meg. Beteg vagy? Történt valami? Karácsonykor voltál a fivéreidnél? Remélem, hogy az ünnepeket nem töltötted egyedül. Írjál minél előbb, sokat, egészen hírek nélkül maradtam. — Forrón csókol a te Árpádod.

(A postabélyegző kelte: 13. 1. 42.)

3.

1942. I. 14

A XII. 24-ei és 28-ai lapokat megkaptam, drága Kicsikém, Kicsi Csillagom! Megkaptam és megválaszoltam a Vöröskereszt VIII. 11-ei kérdőívét, valamint a Vöröskereszt genfi levelét a pénz átutalásával kapcsolatban. Sajnos, ehhez külön engedélyre van szükségem, és egyelőre a Vöröskeresztet kértem föl ennek beszerzésére. Remélem, Zágrábban sikerül ezekben a napokban kiegyenlítenem a 300 RM-es (600 pengő) tartozásomat. Majd értesítelek ezzel kapcsolatban. Hogy érzed magad, nehéz a munkád? Mekkora a fizetésed? Elénekelheted: „Nappal font, éjjel mosott.” De csak föl a fejfel, nem szabad elveszíteni a bátorságot! — A novemberi levélben küldtem egy kiváló képet, amit az itteni legjobb barátom rajzolt. Nagyon sajnálom, hogy nem kaptad meg. Láttára Lőrinc „Beszélgetések egy árnyékképpel”-je jutott eszembe, azt is melankólia hatja át. — A mai napig még mindig nem érkezett csomag. — Minden üdvözetet átadtál? Kertvárosi Lacinak és a Brücke családnak is (és Brüllnek is)? Otthon vannak mindannyian? Milosev mérnök Fehértemplomon már kapott állást, valószínű — ruháért — Újvidékre utazik. Érdeklődj, talán beszélhetnél vele. — Szorítom kezedet és csókollak, Árpádod.

(A postabélyegző kelte: 21. 1. 42.)

4.

1942. I. 24.

En kis Csillagom, még mindig sem levél, sem csomag nem érkezett; az avizált újság sem érkezik. — Ennek ellenére I. 14-én Simonek számára, Zágrába átutaltam 280 M-t (5600 Kr. — 560 pengő); tartozásunkat tehát kiegyenlítettem. Margitnak Pécsen keresztül erélyesen kellene a feladványt elismertetni, esetleg 1/10-ért küldj csomagot (...) a képed szemem előtt lebeg. A szemembe nézz, és csókolj meg, a barátodat, a te Árpádot.

(A postabélyegző kelte: 6. 2. 42.)

5.

1942. II. 6.

Újra itt vagyok, drága Margitom, jöttem, hogy meglátogassalak, hogy elbeszélgessünk, hogy láthassalak, hogy erőmből Neked is kölcsönözsek. Érzed, hogy melletted vagyok? Tudod érezni jelenlételemet? Az I. 17-ei levelet és 2 levelezőlapot. I. 21-ei [keltezéssel — a ford.] megkaptam (a novemberi levél még mindig megválaszolatlan). Végre megérkezett a fehérenemű is. Ennek ellenére ezekben a napokban Margittól, Zágrábból meg kell kapnod az 560 pengőt. — Ő küldte a csomagot? Budapestről érkezett, nagyon jó állapotban lévő használt holmit tartalmazott: négy-négy inget, alsónadrágot, zoknit, zsebkendőt, egy törülközőt, sálát, pulóvert és kesztyűt. Nagyon köszönöm. — Mi lett a Löwenthallal folytatott beszélgetés végfejlere? És korábban Popovicsyal? Nagyon kíváncsi vagyok rá. — Üdvözölnek-e a testvérek? Megtudhatnám-e a címüket? És: Anya, a sógorok, az unokahúgaim nem üdvözölnek? Kérlek, ne legyél szűkszavú és ne kímélj. — Néha írhatok Szidinek, de akkor 1 lappal kevesebb jut Neked. — Simoneknek rendeznie kell a tartozását. A szülei vagy a fivérei fizessenek neked 500 P-t; 60-ért (600 K) küldjenek nekem csomagot. Írj nekik erről. — A mellékletben újabb képet küldök. Remélhetőleg meg is kapod, és gyönyörködhetsz benne. Igazi műalkotás. — És most, Csillagom, fogadj magadba, és ígérd meg, hogy elég erős leszel ezt az életet a végéig bátran elviselni. Kézszerítés és vágygal teli csók a te Árpádodtól.

(A postabélyegző kelte: 17. 2. 42.)

6.

1942. III. 3.

Utolsó lapodat megkaptam, drága Csillag, és a türelmetlenségedet, sajnos túlságosan is jól, megértem. Természetesen még Margit S. maga sem kapta meg a pénzt. Légy türellemmel, biztosan megkapod, lehet, éppen ezekben a napokban. Azonban írdál neki valami ilyesmit: írjon a szüleinek (vagy a fivérének), fizessék ki neked Ők az összeget. Talán 2—3 hét múlva újra át tudok utalni egy bizonyos összeget; de 2—3 hónapnál előbb nem kaphatod meg. En sem kaptam még egyetlen példányt sem a „Délvidéki Magyar-ság”-ból. Hát sem Cunci, sem bárki más nem küldi? Egyszer-másszor szívesen látnám a Kalangyát, meg a többit is. Megkaptad-e a levelet az arcképpel és a csomagutalvánnyal? — A rólad készült 2 kis képet mindig a zsemben hordom, de hidd el — csak ritkán veszem őket elő. Mindig magam előtt látlak. Jobban mondva: Te vagy az én szemem — általa látok; te vagy szívemben a vér és tudómban a levegő: állandóan érezlek —: testem része vagy. Egyedül vagyok, de mégis veled, tenyeremben tartalak a napon, és úgy szeretlek, mint magamból egy darabot. Nyújtsd a kezed és csókolj — csókolj, Árpádod.

(A postabélyegző kelte: 4. 3. 42.)

7.

1942. III. 20.

Csillagom, Drágám, itt vagyok, az ajtódon kopogtatok, és a takaródon; beengedsz? A III. 1-jei levelet megkaptam, a táborban kapottak közül ez volt a legvidámabb. Mostanáig tehát mindannyian egészségesek vagyunk! Habár én ezekben a napokban betegeskedtem. Náthás voltam, de három nap alatt fölépültem. A barátaim olyan kedvesek voltak, hogy már-már szívesen lettem volna hosszabb ideig is beteg. Egyébként, tudod, nálam és ugyan nálunk is, a március 15-e és 21-e közötti napok mindig a láz napjai voltak. Csak ezután következik az egészséges állapot. Szilárd hitemet itt is megőriztem. Mégiscsak, arra gondoltam, engem itt a barátok egy nagyon-nagyon kedves köre vesz körül, míg Te egészen egyedül vagy a lakásban; ha megbetegednél, ki segítene Neked? Valakit, ha másért nem, hát emiatt Magad mellé kell vened! Slavko, Vita bíró és Ottó, a festő üdvözlétét küldi, de a többiek is igazi, jó barátok. — Januárban a zágrábi vasúti igazgatóságnak átutaltam a pénzt, meg egy csomagelismervényt. Ma utaltam át (2. küldemény) Križevcire 300 RM-et (600 pengőt); de IV. 10-nél előbb nem küldik el. — Ilija és Brane még nem válaszoltak. (Ilija címe: Zahumska 27.) Mile már hónapok óta Pancsován van. — Üdvözlök minden barátot. Forró csók és kézszorítás Árpádotól.

(A postabélyegző kelte: 24. 3. 42.)

8.

1942. IV. 7.

A III. 15-ei levelet megkaptam, Csillagom, de az előző lapot és a folyóiratokat nem. Lajosnak írtam, de a lap visszajött. Az első pénzküldeményt megkaptad; a második ezekben a napokban indul. 2. csomagelismervényt elküldtem, a következőt ezekben a napokban fogom. Három nap múlva IV. 10. Igen! Már egy éve, hogy nem láttuk egymást! Gyorsan múlik az idő — és, előbb-utóbb, magával hozza a viszontlátásunkat is. Ellát, Anyát stb. meg a barátokat is üdvözlöm. Szorosan öllelek Árpád.

(A postabélyegző kelte: 14. 4. 42.)

9.

1942. IV. 16.

Csillagom, Drágám, a februári lap, 2 márciusi levél (12. és 20.) még megválaszolatlan, remélem, a napokban megérkezik a válasz. A III. 31-ei és a IV. 2-ai folyóirat megérkezett. — A második pénzküldemény kb. 15 napja elment. Az első már biztosan meg is kaptad. — A IV. 1-jei újságban olvastam a „Tájékoztatót” (7. oldal), és tanácsolom, hogy nyugdíjaztatásomat okvetlenül kérelmezd: az iratok megvannak Nálad és az iskolában. Írtam Filának, de nincs Bitolán, Kosta sem. A Kicsi válaszolt (Elica Beleva, Bitola, ul. Paisija 3. Blgarska). — A Lajosnak írt lap visszajött, őt, mint minden barátomat és az enyéimet üdvözlöm. A Vöröskereszt egyébként nem

tudja, hol vannak. — Csillagom, már harmadszor gondolok Rád a távolból húsvétkor, a születésnapodon... Nem nézhetek a szemedbe, nem szoríthatom meg a kezedet, nem csókolhatlak forrón-szenvedélyesen; már a harmadik év, hogy nem ajándékozhatlak meg semmivel a születésnapodra. Sem egy zöld levelet, sem egy virágot nem láttam még az idén, mégis érzem, hogy szorosán hozzám bújsz, orgonaillat leng körül bennünket, ahogy az ölemben ülsz. Igen, itt vagy, és velem együtt hiszed, hogy a következő ápriliséget már együtt, napfényben és orgonaillatban éljük meg. A tavasz van itt, és napról napra közeledik hozzánk a nyarunk is. Sok boldogságot a születésnapodra, és föl a fejjel! És most — sajnós mennem kell, búcsúzom — ártatlan ajkadat add, és csókj, csókj Árpádodat.

(A postabélyegző kelte: 23. 4. 42.)

10.

1942. IV. 26.

Csillagom, drága Barátnőm, a IV. 9-ei levelet megkaptam, az előzőt és a februári lapot nem. A második pénzküldemény még nem ment el. Örülök, hogy Szidiéknél fogsz lakni, nagy megkönnyebbülést jelent számomra; de nem szabad megfélekedezned a III. 20-ai levélben említett barátokról és napokról sem. Mi lesz a bútorral? Írj konkrétan, a Laci szülei segítségéről is. Benyújtottad a nyugdíjaztatási kérvényt? Tedd meg. Egészséges vagyok és nyújtom kezem, hogy megszorítsd. Árpád.

(A postabélyegző kelte: 6. 5. 42., illetve Sükkösd, 42. V. 14.)

BATA János fordítása